

Petter Korkman

Filosofia on kuollut - eläköön pop!

KULTTUURIVALLANKUMOUSTA ei voi lakkauttaa. Kovasti sitä yritetään toki saada hengiltä, tai ainakin kitkeä irti yliopistollisesta kulttuurista. Turhaan. Kulttuurivallankumous ei voi kuolla – yliopistofilosofia sen sijaan voi kuolla, ja onkin jo kuollut. Jäljellä on skolastinen näykiminen, vuoropuhelu yhä ontommin kaikuvissa norsunluutornin halleissa. Filosofia on kuollut. Tai hetkinen sentään, jostain alhaalta kantautuu kumiseva basso, mörähcelevä ääni joka leijuu aamuyön sumussa kuin aave tai haave jostain todellisesta. Se on rock, se on pop, ja se avaa tiiviissä muodossaan, ankan ahtaissa fraaseissaan, mietteitä ja oivalluksia jotka me kaikki saamme jakaa. Ehkä filosofiaa ei voi sittenkään vielä kuopata, vaikka yliopistosofistiikka vaikuttaakin kovasti pelkän poppakonstin varassa pystyssä pysyvältä zombilta.

Siirtykäämme siis hautausmaalle. Haudan lepoon pääsee nyt filosofia sanan laajassa mielessä, kattaen kaiken sen oppineisuuden harjoittamisen jota harastetaan yliopiston humanistisessa tiedekunnassa, ja mukana menee merkittävä osa yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan aineista. Ne ovat filosofia ja ne ovat lakanneet olemasta filosofia, ja siksi seisomme nyt tässä, aamuruskossa, arkun hihnojen painaessa lovia hentoisiin olkapäihimme. Filosofialla on tehtävä jonka toteuttaminen oli filosofian elämä. Tehtävä on ollut selvä Sokrateesta lähtien. Tehtävänä on herättää ajattelemaan, pohtimaan ja tavoittelemaan viisastumista. Ehkä filosofian on, olakseen olemassa, pakko olla populaaria: sen on kyettävä koskettamaan sellaisia olemassaolon alueita joilla oikeasti on merkitystä elämälle ihmisinä. Jos tästä näkökulmasta tarkastelee viimeisen sadan vuoden aikana julkaistuja humanistis-yhteiskuntatieteellisiä tutkimuksia, on sieltä vaikea löytää filosofiaa lainkaan, oppineisuutta sen sijaan paljon.

Toisinaan törmään ihmisiin tai instituutioihin jotka erehtyvät pitämään yliopistoa tai laajemmin oppineistoa joukkona ihmisiä, jotka voivat yhdessä muiden kanssa edistää filosofian tehtävää. Ehkä näin on joskus ollut, joissain paikoissa, joinain aikoina, joidenkin oppineiden kohdalla. Erehdyksensä vuoksi tällaiset ihmiset, palatakseni aiheeseeni, kutsuvat paikalle sanotaanko vaikka filosofin, ja saavatkin mitä tilasivat – mutta eivät sitä, mitä heidän olisi pitänyt saada ja tilata. He saavat oppineita sanoja joiden avulla peittävät itseltään ja – etenkin – muilta kykenemättömyytensä kypsyä ihmisinä, saavat fraaseja ja määritelmiä. Harhoissaan jotkut jopa kuvittelevat, vaikkapa metafysiikkaa käsittelevän luennon kuultuaan, että filosofia on tätä, että filosofia koskee ennemminkin maailmaa substanssina kuin oman lapseni likaisia käsiä.

Vallitsevissa oloissa maailmassa on yksi paikka, jossa filosofian harrastaminen on lähestulkoon mahdotonta. Se on yliopisto. Oppi on yliopistolla parhaimmillaan systemaattisesti organisoitujen informaatiokokonaisuuksien hahmottamista ja hallintaa. Tutkimuksen ja oppien kehittämisen tarkoitus on muokata näiden kokonaisuuksien yksityiskohtia, ja ehkä toisinaan popularisoida näitä oppirakennelmia yliopiston ulkopuoleiselle maailmalle. Jälkimmäiseen tehtävään kiinnitetäänkin tänään entistä enemmän huomiota: yliopiston kolmas tehtävä on myyntityötä, sen tarkoituksena on luoda illuusio siitä, että yliopistojen olemassaololla on jotain väliä. Huh, huh, onneksi meillä on pop!

Onko pop musiikin ja filosofian kohdalla sama vai eri asia? Aloitetaanpa filosofiasta. Ajatus filosofiasta tai kaikesta humanistis-yhteiskuntatieteellisestä ajattelusta jonakin jota levitetään kansalle periytyy kenties osittain Sokrateelta ja miksei myös Jeesukselta (levittäköö sanaa!), mutta suurin jeesustelun kausi on kuitenkin Vallistus, jonka soisin jatkuvan yhä vain. Valistuskauden alkuun liittyy lukevan yleisön räjähdysmäinen kasvu 1700-luvulla. Yliopisto-opetus kansankielistyy ja samalla useimmat oppiaineet fysiikasta ja matematiikasta lähtien muokkaavat oppejaan laajemman kansanosan elämää hyödyttäväksi. Filosofia oppineidenkin piirissä osallistuu samalla laajaan kulttuurivallankumoukseen jossa vanhat arvot joutuvat uudelleenpohtimisen kohteeksi, niin kuin käy myös 1970-luvulla, ja niin kuin on käynyt yhä uudelleen eri aikoina. Kulttuurivallankumous myös jatkuu ja vaatii pohdintaa, kritiikkiä, kysymyksiä ja ihmettelyä. Tänä päivänä – eikä meidän aikamme kenties tässä suhteessa ole erityisen poikkeuksellinen – on yliopisto erityisen epäluonteva paikka moiselle.

Filosofia on Valistuksen aikakaudella jakaantunut. Yksi osa filosofiaa elää norsunluutornin sisällä, toinen pyrkii mainostamaan tornia ulkomaailmalle. Tutkijoiden artikkelit ovat tyyppillisintä sisäpuolta. Niissä oppirakennelmia tutkivat ja systematisoivat ja luovat henkilöt kirjoittavat tekstejä toisilleen. Tekstien tarkoituksena on osoittaa että jokin opillinen kokonaisuus pitäisi ymmärtää tai jäsentää näin eikä noin, tai ehkä paremminkin että allekirjoittanut tutkija on spesialisti jonkin spesifin tietokokonaisuuden systematisoinnissa (ja siksi apurahan tai palkan ansainnut). Kysymyksen pohtimiseen ei juuri koskaan sisälly mahdollisuutta viisastua, oppia jotain elämälle ihmisinä merkityksellistä. Voin lukea läjän oppineita kirjoja erityisalaani liittyen eikä minulla koskaan ole niitä lukiessa tavoitteena löytää niistä sellaista, ne ovat vain materiaalia omille informaatiokasoja systematisoiville artikkeleilleni. Sen sijaan minun ei yleensä

”Yleisö on nimenomaan kuka hyvänsä.”

tarvitse kuulla kuin pari kolme popbiisiä, ennen kuin olen jo herännyt ajattelemaan omaa elämääni, tai sinun elämäsi, tai Hänen elämäänsä. Tai vaikkapa lapseni likaisia käsiä jonkinlaisena arkitodellisuuden rosoisuuden ilmentymänä. Jo sekin kuva on avoimine mahdollisuuksineen filosofisempi kuin useimmat filosofian väitöskirjat. Vaikka tämä kuva kenties voi sanoa Ihmiselle about mitä hyvänsä, eivät väitöskirjat saa edes yrittää sanoa yhtään mitään Ihmiselle, sillä niillä aivan eri yleisö.

No, onhan se myönnettävä. Olen kuullut kaksi esitelmää, joissa yliopistosta valmistunut ihminen on todella kyennyt käyttämään tietoaan yleisesti kiinnostavien ja merkittävien kysymysten herättämiseen. Puhujia jotka synnyttivät kuulijoissa kysymyksiä joita pohtimalla kenties voi viisastua, asettuivat yhdessä kuulijoidensa kanssa kysymään. Yliopisto-opstuksessa tällainen ei tietenkään kuulu asiaan, ja mielestäni kysymyksessä ei myöskään ole popularisointi, vaan tässä on kyse eräänlaisesta populaarifilosofiasta sanan hyvässä mielessä. Sellaista on aivan ymmärrettävästi vaikea löytää oppineiden maailmasta, sillä niissä tuotannon ehdot vaativat keskittymään keskusteluun oppineiden kanssa mieluummin kuin keiden tahansa ihmisten kanssa, mutta popmusiikki on sitä täynnä. Sen yleisö on nimenomaan kuka hyvänsä, Ihminen.

Oppinut filosofia sanan laajassa mielessä on siis kuollut siinä mielessä, ettei se oikeastaan koskaan voi olla filosofiaa sanan varsinaisessa mielessä, mutta samalla filosofia elää ja voi hyvin popissa. Popmusiikki voi olla vaikeaa tai helppoa eri tavoin, mutta popkappaleiden on kosketettava yleisöään jollakin tavalla, ja tehtävä se lyhyesti. Pop ei kuitenkaan suuntaudu vain pienelle ryhmälle, vaan sen on yleensä tavoitettava hyvinkin erilaisia ihmisiä. Popbiisit käsittelevätkin yleensä elämän tärkeitä asioita ja ajatuksia, joihin jokainen voi samastua koska ne ovat elämää. Mitään popularisointia ei tarvita, kokemukset joiden kautta pop kommunikoi ovat jo valmiiksi populaareja, ne ovat kenen tahansa elämää, ihmisen elämää. Oppineen filosofian ryhtyminen populaariksi näyttää päinvastoin teennäiseltä alentumiselta, kädenojennukselta tyhmille, mutta keskeisin ongelma on kuitenkin se, ettei myöskään popularisoitu filosofia ole populaaria siinä mielessä kuin pop sitä on. Popularisoitu filosofia ei ole populaarifilosofiaa koska se perustuu oppineiden keskinäisessä peitsen taitossa jäsentyneiden systemaattisten tietopakettien yleistajuiseen esittämiseen, ei perustaltaan jaettujen yleisinhimillisten kysymysten aset-

tamiseen tavalla joka koskettaisi ja avaisi ovia pohdintaan, kyseenalaistamiseen ja mahdollisesti viisastumiseen. Oppinut filosofointi ei yksinkertaisesti voi tähdätä filosofian todellisen tehtävän toteuttamiseen, popin sen sijaan on lähestulkoon pakko filosofoida.

Voit sanoa että olen uneksija, mutta ainoa ole en, kuten John Lennon sanoi. Unelmoin, että filosofia vielä nousee haudastaan. Toivon, että se saa sielulleen rauhaa. Tällä hetkellä hautuumaan liepeillä haahuilee vain poppakonstein liikutettava ruumis, mutta radiosta ja levyiltä onneksi kuulee filosofian haamun ulvovan yöhön, ja kenties jonakin päivänä soinnin sävelet saavat vielä edes osittain haltuunsa mätänevän oppineen filosofian ruumiin, ja sinä päivänä poppakonstit korvautuvat aйдolla popilla. Kuolema skolastiikalle, eläköön pop!

filosofiat popissa v

- 1 Immortal Technique, "The Poverty of Philosophy" (2001) (*most of my Latino and black people/ who are struggling to get food,/ clothes and shelter in the hood/ are so concerned with that,/ that philosophizing about freedom and socialist democracy/ is usually unfortunately beyond their rationale*)
- 2 Headhunter, "Rude Philosophy" (2007) (*the government doesn't support the youth/ alcohol, drugs, suicide the fuckin' truth/ politicians don't give a damn*)
- 3 Redrum, "Shotgun Philosophy" (1999) (*stricken with poverty/ low class minority/ fuels shotgun philosophy*)
- 4 The Shaggs, "Philosophy of the World" (1969) (*you can never please anybody in this world*)
- 5 Buzzcocks, "Flat-Pack Philosophy" (2006) (*all of my hopes, dreams and desires/ assembly required*)
- 6 Nomeansno, "Sex Is Philosophy" (2001) (*are you getting what you want? are you getting what you see?/ is this the business of pornography?*)
- 7 Darzamat, "Ancient Philosophy" (1999) (*to sin by knowing thoughts of god*)
- 8 Ninnghizhidda, "Deny Thy Philosophy" (1998) (*mother of chaos, bear my forlorn call*)
- 9 Ethereal Pandemonium, "Dark-Age Philosophy" (2006) (*my faith for pagan race shall live eternally*)
- 10 No Innocent Victim, "Mr. Philosophy" (2001) (*try to look wisel philosophical words/ it's all a disguise/ boost your self-worth/ [...] you don't impress me*)

lista 19